

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av naturvårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att ett nytt kapitel fogas till naturvårdslagen. I det nya kapitlet föreslås bestämmelser om stödinsatser för vissa iståndsättnings-, restaurerings- och vårdåtgärder som genomförs för att främja skyddet av den biologiska mångfalden. Stödinsatserna föreslås bli finansierade med anslag som anvisas i statsbudgeten. I lagen föreslås även andra ändringar som föranleds av tillägget. Förslaget till proposition bidrar till genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Marins regering och utgör ett led i verkställigheten av livsmiljöprogrammet Helmi som är en del av regeringsprogrammet.

Syftet med propositionen är att genom statligt stöd främja vissa åtgärder som förbättrar den biologiska mångfalden. Enligt förslaget kan stöd efter prövning beviljas fysiska personer, bolag och andra sammanslutningar samt offentliga samfund när förutsättningarna uppfylls. Närings-, trafik- och miljöcentralen kommer att vara stödmyndighet och bevilja stödet i synnerhet i form av tjänster. Enligt förslaget kan närings-, trafik- och miljöcentralen ordna centraliserad upphandling av tjänsterna. För att trygga det allmänna miljöskydds- och naturvårdsintresset och kostnadseffektiviteten och säkerställa att målen för naturvården nås är det nödvändigt att staten sköter dessa uppgifter. I lagen anges de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att stöd ska kunna beviljas. Förslaget innehåller bestämmelser om bland annat iakttagande av EU:s regler om statligt stöd, begränsningar i beviljande av stöd, stödet, ansökan om stöd, markägarens samtycke, förutsättningar för beviljande av stöd, grunder för bestämmande av stöd samt beslut och avtal. Vidare föreslås det bestämmelser om avbrytande av stöd, återkrav och rättsmedel.

Lagen avses träda i kraft den 1 september 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL **VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.**

MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
3 Målsättning	5
3.1 Målen med tanke på den nationella lagstiftningen	5
3.2 Målen med tanke på EU:s regler om statligt stöd	6
3.3 Målen med tanke på planeringen och förvaltningen av främjandet av biologisk mångfald	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	7
4.1 De viktigaste förslagen	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
5 En alternativ handlingsväg och dess konsekvenser	8
6 Remissvar	8

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Det primära syftet med naturvårdslagen (1096/1996) är att bevara naturens mångfald, det vill säga den biologiska mångfalden. Syftet med lagen är också att vårda naturens skönhet och landskapets värde, stödja hållbart nyttjande av naturtillgångarna och av naturmiljön, öka kännedomen om och intresset för naturen samt främja naturforskningen. Bestämmelserna i naturvårdslagen bidrar till att bevara Finlands natur framför allt genom att fridlysa naturskyddsområden och skydda naturtyper, arter samt natur- och kulturlandskap. Med hjälp av lagen eftersträvas tryggad livskraft för Finlands arter och naturtyper, det vill säga att uppnå och bevara en gynnsam skyddsnivå för dem.

Naturvårdslagen har stiftats för att genomföra rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (*habitatdirektivet*), rådets direktiv 79/409/EEG, 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (*fågeldirektivet*), till andra delar än vad som gäller de djurarter som avses i 5 § i jaktlagen (615/1993), samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador (*miljöansvarsdirektivet*), till den del det inte föreskrivs om dess genomförande i någon annan lag.

Naturvårdslagen tillämpas på skyddet och vården av naturen och landskapet. Den högsta ledningen och övervakningen av naturvårdslagen ankommer på miljöministeriet. Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar i enlighet med 6 § i naturvårdslagen för att främja och övervaka naturvården inom sina områden. Närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar för största delen av de beslut enligt naturvårdslagen som kräver rättslig prövning. Besluten gäller bland annat Natura 2000-områden, naturskyddsprogram, naturskyddsområden på privatägd mark, skydd av arter och naturtyper, naturskador samt undantag och tvångsmedel som gäller dessa.

Med stöd av 3 § 9 punkten i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) och 6 § i naturvårdslagen ingår även uppgifter för främjande av skydd och ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden i närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter. Sådana uppgifter utgörs framför allt av uppgifter i anslutning till inrättande av naturskyddsområden på frivillig basis, såsom genomförande av handlingsplanen METSO, som tryggar den biologiska mångfalden i skogarna. I uppgifterna ingår till exempel förhandlingar om ersättning och markförvärv med markägare med tillhörande kommunikation, rådgivning och främjande av samarbete mellan markägarna samt projektverksamhet i anslutning till inrättandet av naturskyddsområden. Dessutom förhandlar närings-, trafik- och miljöcentralerna med markägare om förverkligandet av naturskyddsprogram, nätverket Natura 2000 och genomförandet av skyddsreserveringar. Närings-, trafik- och miljöcentralerna främjar också artskyddet och skyddet av naturtyper genom rådgivning, information, hjälp med att utreda alternativ samt genom samarbete med aktörer inom markanvändning och annan användning av miljön. Närings-, trafik- och miljöcentralerna producerar datamaterial för att följa upp skyddet av naturtyperna och arterna och deltar i skyddet av dem genom att utarbeta förvaltningsplaner för dem samt organisera praktiska vård- och restaureringsåtgärder. Dessutom stöder närings-, trafik- och miljöcentralerna genom rådgivning och utredningar markägare och lantbruksföretagare vid förebyggandet av skador som orsakas av fredade djur. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ger också råd om inventeringar och skötsel av vårdbiotoper samt deltar i expertsamarbetet som gäller ansökningar om miljöersättningar för jordbruket och i beredningen, beslutsfattandet och expertsamarbetet som gäller miljöersättningar för jordbruket.

Ett av de centrala målen för regeringsprogrammet för statsminister Marins regering är att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Regeringsprogrammet innehåller många åtgärder för bevarande av skyddet av den biologiska mångfalden. Sådana åtgärder är bland annat handlingsprogrammet för förbättrande av livsmiljöerna samt revidering av naturvårdslagstiftningen. Mot slutet av 2019 inledde miljöministeriet beredningen av programmet Helmi, som siktar till att förbättra livsmiljöerna, samt revideringen av naturvårdslagstiftningen.

1.2 Beredning

Förslaget till proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet och behandlats av projektgruppen för revidering av naturvårdslagen. Vid beredningen har jord- och skogsbruksministeriet och finansministeriet kontaktats. Vid beredningen har man samarbetat med den beredning av ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen som pågått under samma tid. Samarbetet har särskilt syftat till att säkerställa att olika stödordningar som baserar sig på miljölagstiftningen är enhetliga. Förslaget till proposition var på remiss i tjänsten Utlåtande.fi xx.xx–xx.xx.2020. Projekthandlingarna finns tillgängliga på miljöministeriets webbplats xx.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

För främjande av naturvård kan vissa statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001) beviljas för projekt som stöder den biologiska mångfalden. Statsunderstöden beviljas inom ramen för anslag i statsbudgeten. Statsunderstöd har dock i ringa utsträckning använts för naturvårdsändamål. För främjande av den biologiska mångfalden är det motiverat att i stället för statsunderstöd anvisa annat för ändamålet lämpligt riktat stöd och fastställa användningssätten för de anslag som är avsedda för detta.

Stödinsatser behövs i synnerhet för vårdåtgärder som gäller på privatägd mark belägna försämrade naturtypers och arters livsmiljöer samt landskapsvårdsområden och som baserar sig på redan etablerad praxis. Sådana vårdåtgärder har genomförts utifrån avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och objektets ägare. Genom avtalet har avtalsparterna förbundit sig att genomföra ett iståndsättnings- eller vårdprojekt för livsmiljöer, en naturtyp eller till exempel en vårdbiotop. I avtalet har avtalsparterna beroende på situationen kommit överens om bland annat projekt mål, ansvarsområden och andra centrala frågor. Enligt nuvarande praxis har närings-, trafik- och miljöcentralen svarat för genomförandet av åtgärderna själv eller genom köpta tjänster.

Nuvarande praxis har gett goda resultat i fråga om att trygga skyddet för naturobjekt som åtnjuter skydd enligt naturvårdslagen och i fråga om att förbättra deras ekologiska status. Dessa konkreta vårdåtgärder har en mycket viktig betydelse för att skydds målen med avseende på den biologiska mångfalden ska nås. Objekt som kräver skötsel finns i alla delar av landet.

Det behövs en starkare lagstiftningsgrund för att verksamheten ska ordnas på ett ändamålsenligt sätt och utvecklas ytterligare. Det finns ett särskilt behov av att utforma reglering för ett förfarande där myndigheten skaffar en vara eller en tjänst (en vård-, iståndsättnings- eller restaureringsåtgärd med tillhörande utrustning) och överlåter den till mottagaren, som ska iakta villkoren för det stöd som beviljats. Naturvårdslagen innehåller inte för närvarande några bestämmelser om ett system för ekonomiskt stöd eller incitament för åtgärder för främjande av restaurering och vård.

Vid sidan om närings-, trafik- och miljöcentralerna iståndsätter och vårdar också Forststyrelsens naturtjänster med budgetmedel vissa skyddsobjekt som avses i naturvårdslagen. Forststyrelsen restaurerar, iståndsätter och vårdar statliga naturskyddsområden och privata naturskyddsområden. När det gäller privata naturskyddsområden avgörs den objektspecifika arbetsfördelningen mellan respektive närings-, trafik- och miljöcentral och Naturtjänsternas regionorganisation. Detta lagförslag gäller särskilt restaurering, iståndsättning och vård av naturvärden på privatägd mark som ännu inte omfattas av skydd samt sådan privatägd mark där det trots skydds begränsningar kan anses förekomma ekonomisk verksamhet och vars innehavare kan anses få ekonomisk nytta genom åtgärder enligt denna lag.

I den utvärdering av naturvårdslagens funktion som miljöministeriet beställde (Utvärdering av naturvårdslagstiftningen – Lagens funktion och utvecklingsbehov Miljön i Finland 27/2010, på finska) ansågs det att urvalet av metoder i lagen bör kompletteras för att skyddsmålen ska kunna nås. En slutsats var att det finns ett behov av att utveckla tryggheten av den biologiska mångfalden baserat på ekonomisk styrning och incitament. Förslaget enligt denna proposition innebär att ett förfarande för beviljande av ekonomiskt stöd fogas till naturvårdslagen.

3 Målsättning

3.1 Målen med tanke på den nationella lagstiftningen

Målet är att i naturvårdslagen i fråga om en stödordning för ekonomiskt stöd för vård-, restaurerings- och iståndsättningsåtgärder avseende naturtyper, i naturvårdslagen avsedda livsmiljöer för arter samt natur- och kulturlandskap ta in de grundläggande bestämmelser och bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning som 80 § i grundlagen förutsätter. I lagen föreslås även andra ändringar som föranleds av den nya stödordningen.

Genom den föreslagna regleringen utformas en ny stödordning enligt naturvårdslagen inom ramen för vilken skyddet och värnandet av den biologiska mångfalden kan effektiviseras. De nya stödformer som föreslås är stöd som anvisas i form av varor eller tjänster. Med tjänster avses vård- och restaureringsåtgärder som gäller livsmiljöer och naturtyper, såsom slåtter, trädröjning och ordnade av betesgång, och med varor avses till exempel behövligt stängselmaterial.

Målet är att den nya stödordningen ska bestå av bestämmelser på lagnivå (det föreslagna nya 1 a kap. i naturvårdslagen) och behövliga stödspecifika förordningar av statsrådet, genom vilka det utfärdas sådana bestämmelser som EU:s regler om statligt stöd förutsätter. Avsikten är att stödordningen ska tillämpas i Fastlandsfinland.

Under beredningen pågår ett projekt för en revidering av naturvårdslagen där målet är att bereda ett förslag till ändring av naturvårdslagen och naturvårdsförordningen i slutet av 2021. För att målen för programmet Helmi, som syftar till att förbättra livsmiljöerna, ska nås bör dock detta förslag till lag om ändring av naturvårdslagen lämnas så snart som möjligt under 2020, för att de åtgärder för iståndsättning och vård av olika naturtyper som ingår i livsmiljöprogrammet ska kunna genomföras i synnerhet på privatägd mark. I förslaget föreslås sådana omedelbara ändringar som programmet Helmi föranleder. En mer omfattande granskning av lagstiftningen om åtgärder för främjande och stöd av den biologiska mångfalden görs i samband med revideringen av naturvårdslagen.

3.2 Målen med tanke på EU:s regler om statligt stöd

Med tanke på EU:s regelverk är det viktigt att säkerställa att den föreslagna stödordningen är förenlig med reglerna om statligt stöd. Enligt EU-rätten är statligt stöd för företagsverksamhet i princip förbjudet (artikel 107.1 i EUF-fördraget). Ett offentligt stöd till ett företag kan ge företaget en selektiv ekonomisk fördel jämfört med andra konkurrerande företag, vilket kan snedvrída den inre marknadens funktion och konkurrensen på marknaden. Offentliga stöd till företagsverksamhet kan dock vara förenliga med den inre marknaden, om de främjar den allmänna ekonomiska utvecklingen och de mål som anges i EUF-fördraget.

EU:s regler om statligt stöd tillämpas om samtliga kriterier för statligt stöd uppfylls. Enligt EU-rätten utgör stöd statligt stöd endast om stödet beviljas enheter som bedriver ekonomisk verksamhet oavsett deras juridiska form. Kommissionen har gett detaljerade regler om hurdana statliga stöd som är tillåtna och om hurdana förfaranden som ska iaktas när stöd beviljas.

EU:s lagstiftning om statligt stöd möjliggör stöd och stödprogram, om den nationella regleringen är förenlig med de krav som ställs i EU:s regelverk om statligt stöd. EU-rätten innehåller inga materiella bestämmelser om stödordningar för främjande av biologisk mångfald. Den nationella lagstiftningen har därför en central roll när det gäller att föreskriva om sådant stöd och om förutsättningarna för stödet. I den föreslagna stödordningen är det fråga om tillämpning av bestämmelserna i EU:s allmänna gruppundantagsförordning eller i EU:s gruppundantagsförordning för jordbruket eller av EU:s bestämmelser om stöd av mindre betydelse. Med den allmänna gruppundantagsförordningen avses kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 (EUT L 187/1, 26.6.2014), ändrad genom kommissionens förordning (EU) nr 2017/1084 av den 14 juni 2017, och med gruppundantagsförordningen för jordbruket avses kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 (EUT L 193/1, 1.7.2014), genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden. Enligt artikel 14 i gruppundantagsförordningen för jordbruket ska stöd för investeringar i materiella eller immateriella tillgångar i jordbruksföretag som är knutna till primär jordbruksproduktion anses vara förenligt med den inre marknaden i den mening som avses i artikel 107.3 c i fördraget och undantas från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i fördraget om det uppfyller villkoren i punkterna 2–14 i den aktuella artikeln och i kapitel I. Undantagande från anmälningsskyldigheten innebär enligt artikel 14.3 d en situation där investeringen syftar till att uppfylla mål om ett miljö- och klimatvänligt jordbruk, bevara den biologiska mångfalden av arter och livsmiljöer och höja skönhets- eller rekreationsvärdet för allmänheten i ett Natura 2000-område eller ett annat system med höga naturvärden, vilka har fastställts i medlemsstaternas nationella eller regionala landsbygdsprogram, så länge investeringarna är icke-produktiva. Med förordningar om stöd av mindre betydelse avses kommissionens de minimis-förordning (EU) nr 1407/2013 (*stöd av mindre betydelse*) och kommissionens de minimis-förordning (EU) nr 1408/2013 (*stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn*).

3.3 Målen med tanke på planeringen och förvaltningen av främjandet av biologisk mångfald

Målet är att säkerställa att de restaurerings-, vård- och iståndsättningsåtgärder som ingår i livsmiljöprogrammet Helmi genomförs i synnerhet i på privatägd mark belägna vårdbiotoper, skogiga livsmiljöer, fågelrika insjöar och fågelvåtmarker, myrar samt vatten- och strandnaturer. Ett ytterligare mål är att utveckla och diversifiera innehållet i och förfarandena enligt de bestämmelser om trygghet av den biologiska mångfalden som baserar sig på naturvårdslagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det viktigaste förslaget innebär att ett nytt 1 a kap. fogas till naturvårdslagen och att innehållet i 6 § ses över. I det föreslagna 1 a kap. (stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden) finns bestämmelser om den behöriga myndigheten, stödet, grunderna för beviljande stöd, iakttagande av EU:s regler om statligt stöd, begränsningar i beviljandet av stöd, de åtgärder som får stöd, ansökan om stöd och om förutsättningarna för beviljande av stöd. Dessutom föreslås bestämmelser om bland annat beslut och avtal, avbrytande och återkrav av stöd samt om rättsmedel. Till 6 § 2 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgift som stödmyndighet enligt den aktuella lagen.

Enligt förslaget ska närings-, trafik- och miljöcentralen vara stödmyndighet. Stödet föreslås vara beroende av prövning, liksom för närvarande, och en förutsättning för stöd föreslås vara att anslaget har anvisats för åtgärden. Stödordningen ska enligt förslaget basera sig på sökandens ansökan eller samtycke och det stödbeslut som fattas eller det avtal som ingås med anledning av samtycke. Enligt förslaget kan stödet bestå av varor och tjänster. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också med stöd av lagstiftningen om offentlig upphandling sköta upphandlingen av de varor och tjänster som ska tillhandahållas som stödinsatser samt organisera det praktiska genomförandet av stödinsatsen och sköta uppgifter som gäller övervakning och återkrav av stödet.

Stöd som beviljas med stöd av det föreslagna nya kapitlet ska inte betraktas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001).

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Genom förslaget till proposition kommer stödinsatserna för restaurering, iståndsättning och vård av naturtyper, i naturvårdslagen avsedda livsmiljöer för arter samt natur- och kulturlandskap att utökas med en ny stödordning. Stödordningen möjliggör nya typer av stödinsatser för stödmottagaren, nämligen varor eller tjänster. Syftet med propositionen är att bidra till att på ett kostnadseffektivt sätt effektivisera uppnåendet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden.

Anslagen för verksamheten kommer att anvisas i budgeten under moment 35.10.61 (Vissa utgifter för naturvård) under miljöministeriets huvudtitel. Avsikten är att stöd enligt den föreslagna lagen ska kunna beviljas inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten. Stödet föreslås vara beroende av prövning, på samma sätt som för närvarande gäller i fråga om genomförande av åtgärder för vård och iståndsättning. De medel och årsverkesresurser som anvisas för verksamheten kommer från miljöministeriets budgetmoment. Beslut om anslagen fattas i samband med planen för de offentliga finanserna och i samband med budgetarna.

Den huvudsakliga administrativa konsekvensen kommer att vara att närings-, trafik- och miljöcentralen kan stödja åtgärder för vård och iståndsättning av naturtyper, livsmiljöer och landskap genom att upphandla varor och tjänster och överlåta dem till stödmottagaren. Inom den föreslagna stödordningen bör närings-, trafik- och miljöcentralen ha de resurser som behövs för uppgiften. En tydlig reglering som uppfyller grundlagens krav främjar även god förvaltning. Den föreslagna regleringen av förutsättningarna och förfarandet för beviljande av stöd förenhetligar praxis och ökar insynen i verksamheten.

Det föreslagna stödet ger mer omfattande möjligheter än för närvarande att iståndsätta och vårda på privatägd mark belägna naturvärden som är viktiga med tanke på den biologiska mångfalden. Avsikten är att stödmottagarens tröskel för att ansöka om stöd ska bli lägre än vid statliga understöd. Strävan är att det ska vara så enkelt som möjligt för sökande (i typiska fall en markägare) att bli beviljade stöd. Stödet antas också sporra markägarna till att vårda naturvärden och därmed öka naturvårdens godtagbarhet. Hur stödet behandlas i beskattningshänseende kommer att bero på vilket slags stöd det handlar om. Om stödet inte utgör en förmån med penningvärde för stödmottagaren, kommer det inte heller att beskattas som inkomst.

Den stödordning som föreslås i propositionen bör anpassas till EU:s gällande regler om statligt stöd vid respektive tidpunkt. De föreslagna bestämmelserna i 1 a kap. kan i fortsättningen behöva ses över på grund av ändringar i EU:s regler. De stödspecifika förordningar som utfärdas med stöd av den föreslagna lagen kommer därför att vara temporära. Också de förordningar som utfärdas kan behöva ses över med anledning av ändringar i EU:s regler om statligt stöd.

5 En alternativ handlingsväg och dess konsekvenser

Som en alternativ handlingsmodell utreddes möjligheten att utarbeta en sådan förordning av statsrådet som får utfärdas med stöd av 8 § i statsunderstödslagen (688/2001). Förordningen skulle ha innehållit närmare bestämmelser om hur statsunderstöd ska beviljas, utbetalas och användas i enlighet med budgeten. Enligt statsunderstödslagen ska understöd dock ges i form av pengar eller finansieringstillgångar. Tillämpning av statsunderstödslagen innebär således att det till en sökande som fått ett positivt understödsbeslut betalas understöd enligt beslutet i penningform. Understödstagaren upphandlar sedan själv de varor och tjänster som behövs för verksamheten eller vidtar behövliga åtgärder. Även andra eventuella insatser inom ramen för understödet sköts då av understödstagaren.

I systemet för statsunderstöd kan en statlig myndighet inte skaffa en tjänst eller vara för att överlåta den som understöd till understödstagaren. Med beaktande av målen för stödinsatserna för åtgärder för främjande av den biologiska mångfalden och vikten av att organisera genomförandet av stödinsatserna på ett effektivt och lönsamt sätt, är användningen av understöd enligt statsunderstödslagen inte alltid ett ändamålsenligt alternativ.

6 Remissvar

Utlåtanden begärdes av xx intressenter via tjänsten utlåtande.fi under tiden xx

7 Specialmotivering

6 §. Förvaltningen av naturvärden. Enligt förslaget ska 2 mom. ändras på så sätt att där anges närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom ordningen enligt 1 a kap. för stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden.

Enligt det nya 2 mom. ska centralerna vara stödmyndigheter enligt 1 a kap. inom respektive område. De ska ansvara för de stödrelaterade uppgifter som gäller genomförande, styrning och främjande av stödinsatserna. Uppgifterna avses vara stödmyndigheternas viktigaste uppgifter i

det praktiska ordnandet av stödinsatserna. Stödinsatserna kan bestå av en enda åtgärd eller en åtgärd i flera delar.

1 a kap. Stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden. Det föreslås att till lagen fogas ett nytt 1 a kap. med nya 6 a–6 l §. Det nya kapitlet ska tillämpas på stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden. I kapitlet föreslås bestämmelser om en ny stödordning som ska bidra till att säkerställa att målen för skyddet av den biologiska mångfalden nås. Stöd som beviljas med stöd av det föreslagna kapitlet ska inte betraktas som statsunderstöd enligt statsunderstödslagen (688/2001).

Avtalsförhållandet mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och det företag som levererar stödet ska enligt förslaget basera sig på ett upphandlingskontrakt som ingåtts om stödet. Förhållandet mellan centralen och stödmottagaren ska å sin sida grunda sig på ett stödbeslut eller avtal om stödvillkoren.

6 a §. Stöd. Paragrafen avses gälla stöd för åtgärder för vård och restaurering av naturtyper, livsmiljöer för i 6 kap. i lagen avsedda arter och i 5 kap. avsedda naturlandskap eller kulturlandskap.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska stödet för åtgärder för främjande av skyddet av biologisk mångfald vara beroende av prövning, och det ska kunna beviljas inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten. Stödet kan bestå av varor och tjänster. Stödet ska således kunna omfatta både varor och tjänster eller någondera av dem, beroende på typen av vård- eller istandsättningsbehov. Typiskt sett kommer det att vara fråga om stöd i form av tjänster. Åtgärder som kan komma i fråga om vård- och istandsättningsåtgärder är exempelvis slätter, avlägsnande av träd, röjning, avbränning eller betesgång. Med varor avses exempelvis stängselmaterial som betesgången kräver.

Enligt 2 mom. får närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja det stöd som avses i kapitlet efter ansökan och med stöd av markägarens samtycke. I praktiken kommer närings-, trafik- och miljöcentralen och markägaren att ha kontakt och förhandla om vilka åtgärder som behövs innan stödet beviljas. De infaller också innan den faktiska ansökan ges in eller samtycket lämnas.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordningen ska det gå att utfärda närmare bestämmelser om stödet. Avsikten är att de stödspecifika bestämmelserna vid behov ska ingå i den relevanta förordningen.

6 b §. Ordnande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter vid ordnandet av stödet.

Enligt 1 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen ordna upphandlingen av varor och tjänster och överlåtelsen av dessa till stödmottagaren. Momentet avses också innehålla en informativ hänvisning till att lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) ska tillämpas på sådan upphandling.

6 c §. Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om hur stödordningen förhåller sig till Europeiska unionens lagstiftning.

I 1 mom. finns en allmän bestämmelse om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd. Om stödet beviljas ett företag eller någon annan sammanslutning som bedriver ekonomisk verksamhet, ska dessutom Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd tillämpas. Beroende på stödet är det fråga om stöd som omfattas antingen av den allmänna

gruppundantagsförordningen eller av gruppundantagsförordningen för jordbruket, såsom anges i avsnitt 3.2 som gäller propositionens mål.

EU:s regler om statligt stöd möjliggör stöd och stödprogram, om den nationella regleringen är förenlig med de krav som ställs i EU:s regelverk om statligt stöd. EU-rätten innehåller inga materiella bestämmelser om stödordningar för främjande av åtgärder för den biologiska mångfalden. Således har den nationella lagstiftningen en central roll när det gäller att föreskriva om sådant stöd och om förutsättningarna för sådant stöd.

Den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd gör det möjligt för medlemsstaterna att införa statliga stödordningar och bevilja stöd utan föregående godkännande från kommissionen. En sammanställning i efterhand behövs dock, och kommissionen kan kontrollera dessa stödordningar och stöd.

Stödordningar och stöd enligt den allmänna gruppundantagsförordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och de tillsynskrav som avses i kapitel II. Kommissionen har också utfärdat riktlinjer för stöd och stödordningar för miljöskydd och energi (2014/C 200/01, EUT C 200/19, 28.6.2014). Kommissionen tillämpar riktlinjerna vid bedömningen av sådana stöd och stödordningar som förutsätter förhandsanmälan om statligt stöd till kommissionen och kommissionens förhandsgodkännande.

När det gäller stöd som riktas till jord- och skogsbruk tillämpas gruppundantagsförordningen för jordbruket. Stödordningen ska uppfylla de allmänna kraven i kapitel I i förordningen och övervakningskraven i kapitel II samt de stödspecifika kraven. Enligt gruppundantagsförordningen för jordbruket ska medlemsstaterna, senast tio arbetsdagar innan en stödordning som är undantagen från anmälningsskyldigheten i förordningen träder i kraft eller ett stöd för särskilda ändamål som är undantaget enligt förordningen beviljas, lämna kommissionen en sammanfattande information om uppgifterna om stödet.

Det bör vidare noteras att iakttagandet av EU:s regler om statligt stöd också kan basera sig på tillämpningen av förordningen om beviljande av stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd (kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 eller 1408/2013).

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Det föreslås att närmare bestämmelser om beviljande, begränsning, utbetalning och användning av sådant stöd som är förenligt med EU:s regelverk om statligt stöd och om stödmottagarens skyldigheter ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. I praktiken innebär detta att det genom förordning kommer att utfärdas stödspecifika bestämmelser om de krav i fråga om olika stödkategorier som anges i EU:s regler om statligt stöd. Bestämmelserna kan gälla exempelvis förutsättningar för beviljande av stöd, stödnivåer och bokföringsskyldigheter som baserar sig på den tillämpliga gruppundantagsförordningen.

6 d §. Sökande. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om vem som kan beviljas stöd.

Enligt det föreslagna 1 mom. kan stöd sökas eller samtycke till stöd ges av fysiska personer, företag eller andra sammanslutningar eller offentliga samfund. Bestämmelsen innehåller inga begränsningar som gäller stödberättigande. Avsikten är att stöd ska kunna sökas och samtycke till stöd lämnas av flera tillsammans. För att visa vem som har rätt att föra talan ska det då till ansökningshandlingarna fogas ett bevis på befullmäktigandet exempelvis i form av en fullmakt. Bestämmelser om givande av fullmakt finns i 2 kap. i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929).

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordningen ska det gå att utfärda närmare bestämmelser om sökanden. Avsikten är att den stödspecifika förordningen bland annat ska kunna ange begränsningar som följer av tillämpningen av EU:s regler om statligt stöd.

6 e §. Ansökan om stöd. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om stöd.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att stöd ska sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Stöd ska sökas eller samtycke ges innan den åtgärd som får stöd inleds. Med detta avses att stöd inte kan sökas eller samtycke inte ges, om den berörda åtgärden redan har inletts. Kravet hänför sig till kraven i EU:s regler om statligt stöd, enligt vilka stödet ska ha en stimulanseffekt i enlighet med antingen artikel 6 i den allmänna gruppundantagsförordningen eller artikel 6 i gruppundantagsförordningen för jordbruket. Detta ska inte anses vara fallet om åtgärden redan har inletts innan stödet söks. I 1 mom. föreslås dessutom en bestämmelse om att stöd inte ska kunna sökas innan den tid har löpt ut under vilken ett annat stöd som beviljats för samma åtgärd ger effekter. Det stöd som beviljats tidigare kan ha en viss period under vilken det ger effekter. Under den tiden ska stöd således inte få sökas för samma åtgärd.

Stöd ska också kunna beviljas på närings-, trafik- och miljöcentralens eget initiativ på basis av markägarens samtycke.

Enligt det föreslagna 6 e § 1 mom. ska stödansökan innehålla vissa basuppgifter. De gäller sökanden, projektet eller åtgärden, de stödberättigande kostnaderna, grunderna för beräkning av kostnaderna, offentlig finansiering och andra viktiga omständigheter som har betydelse för projektet eller åtgärden. Viktiga omständigheter som ska anges i ansökan är bland annat en redogörelse för den nytta som stödåtgärden har för de arter, naturtyper, naturlandskap eller kulturlandskap som avses i lagen.

Med annan offentlig finansiering avses andra understöd eller bidrag som beviljats av offentliga medel för samma åtgärd.

Bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) ska tillämpas på utredning av ett ärende till övriga delar när inget annat anges i den föreslagna lagen. Vid behov ska stödmyndigheten med stöd av 31 § i förvaltningslagen kunna begära ytterligare utredningar av sökanden. Enligt 31 § 2 mom. i förvaltningslagen ska en part lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden. Parten ska dessutom också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett. Således ska sökanden i samband med ansökan lämna riktiga och tillräckliga uppgifter om ändamålet med stödet, det planerade genomförandesättet, åtgärdens nytta för restaureringen, iståndsättningen och vården av naturtyper, arternas livsmiljöer, naturlandskap och kulturlandskap och om andra omständigheter som myndigheten behöver känna till för att avgöra ansökan. Ansökan och den utredning som eventuellt begärts av sökanden med stöd av förvaltningslagen utgör grunden för att närings-, trafik- och miljöcentralen får de uppgifter den behöver för behandlingen av stödansökan och för beslutsprövningen. Den som ansöker om stöd ska ansvara för att uppgifterna är riktiga.

På ansökan om stöd ska också tillämpas lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003, nedan lagen om elektronisk kommunikation). Enligt 1 § i lagen om elektronisk kommunikation hör bland annat förvaltningsärenden till lagens tillämpningsområde. I 9 § i lagen om elektronisk kommunikation finns bestämmelser om uppfyllande av krav på skriftlig form. Enligt bestämmelserna uppfyller också elektroniska dokument som sänts till en myndighet kravet på skriftlig form vid anhängiggörande och behandling av ärenden. Ett

elektroniskt dokument som kommit in till en myndighet behöver inte kompletteras med en underskrift, om dokumentet innehåller uppgifter om avsändaren och om det inte finns anledning att betvivla dokumentets autenticitet eller integritet. Om ett elektroniskt dokument som sänts till en myndighet innehåller utredning om ett ombuds behörighet, behöver ombudet inte lämna in fullmakt. Myndigheten kan dock förordna att en fullmakt ska lämnas in, om den har anledning att betvivla ombudets behörighet eller behörighetens omfattning.

I 2 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Enligt förslaget får närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 f §. Ansökningstid och information. Här föreslås bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter i anslutning till stödinsatserna.

Med stöd av den föreslagna paragrafen kan närings-, trafik- och miljöcentralen i vissa fall fastställa en ansökningstid för stödet. Avsikten är att öppna för nya utlysningar kontinuerligt eller enligt vad som krävs för stödinsatserna.

Dessutom ska närings-, trafik- och miljöcentralen öppet informera om möjligheten att ansöka om stöd, om det förfarande som ska iakttas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd. Informationen om stödordningen kan ges i det allmänna datanätet på myndighetens webbplats, dvs. i praktiken på närings-, trafik- och miljöcentralens webbplats. Vid behov kan även andra informationskanaler användas.

6 g §. Förutsättningar för beviljande av stöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om förutsättningarna och begränsningarna för beviljande av stöd. Stödet ska vara beroende av prövning på det sätt som föreslås i 6 a §. Beviljandet av stöd ska basera sig på en helhetsbedömning.

Enligt 1 mom. ska den centrala faktorn vid prövningen av förutsättningarna för beviljande av stöd vara att den åtgärd som stöds utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för att skydda den biologiska mångfalden. Med stöd av den föreslagna 6 c § ska dessutom EU:s stödspecifika krav uppfyllas. Kraven baserar sig på den gruppundantagsförordning (*den allmänna gruppundantagsförordningen eller gruppundantagsförordningen för jordbruket*) som är tillämplig i varje enskilt fall, och i fråga om dem kommer det i denna stödordning att utfärdas bestämmelser på förordningsnivå. Enligt den föreslagna 6 a § ska en ytterligare förutsättning för beviljande av stöd vara att den finansiering som behövs finns i statsbudgeten och att miljöministeriet har anvisat närings-, trafik- och miljöcentralen ett behövligt anslag. I praktiken kan insatserna inom stödet fördelas på olika närings-, trafik- och miljöcentralers verksamhetsområden allteftersom miljöministeriet anvisar anslag för stödinsatser.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av stödet ska vara kostnaderna inklusive mervärdesskatt på den vara eller tjänst som krävs för stöd. Stödnivån kommer att bero på bestämmelserna i den relevanta gruppundantagsförordningen.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordning ska det få utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd, stödbeloppet och stödets omfattning samt grunderna för bestämmande av stöd. Ett bemyndigande behövs för att stödspecifika bestämmelser ska kunna tas in i förordningen. Dessutom bör det noteras att EU:s regler om statligt stöd kan medföra behov av att reglera stödnivåerna. Ett bemyndigande att utfärda förordning som gäller detta ingår i den föreslagna 6 c §.

6 h §. *Återtagande av stödansökan eller samtycke.* Paragrafen gäller rätt att återta stödansökan eller ett samtycke.

Enligt den första meningen i det föreslagna 1 mom. kan den som ansöker om stöd återta ansökan eller markägaren sitt samtycke helt eller delvis fram till delfåendet av stödbeslutet. Bestämmelser om delgivning och delfående i ärenden finns i 9 kap. i förvaltningslagen. Exempelvis sker en vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsänts, om inte något annat visas. Med stöd av den andra meningen i samma moment ska sökanden utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om att stödansökan har återtagits.

Sökanden ska med stöd av det föreslagna 2 mom. kunna återta stödansökan senare än vad som anges i 1 mom. Detta ska vara möjligt vid force majeure, dvs. ett oöverstigligt hinder, eller om något annat exceptionellt förhållande föreligger som hindrar stödinsatsen. Force majeure kan manifesteras sig på olika sätt, men hindret ska vara så pass betydande att sökanden inte har kunnat agera inom den tid som avses i 1 mom. Med force majeure ska avses en oförutsedd exceptionell händelse utanför parternas kontroll som hindrar att stödet tas emot. En sådan händelse är exempelvis en naturkatastrof eller ett störningstillstånd i samhället. Det beror på stödinsatsen vad som ska anses vara ett exceptionellt förhållande som hindrar insatsen. I praktiken ska sökanden åberopa att force majeure eller en exceptionell omständighet föreligger och lägga fram en utredning om detta i sin anmälan om återtagande. Om stödmottagaren inte själv kan genomföra återtagandet exempelvis på grund av bristande rättshandlingsförmåga, har hans eller hennes rättsinnehavare rätt att föra talan i enlighet med vad som föreskrivs om det någon annanstans i lag.

6 i §. *Beslut och avtal.* Enligt förslaget ska stödet basera sig på närings-, trafik- och miljöcentralens beslut. Dessutom avses paragrafen gälla avtal.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i fråga om anmälan om återtagande av stödansökan.

Beslutet kan vara positivt eller negativt. På beslutet ska enligt förslaget dessutom tillämpas bestämmelserna i förvaltningslagen exempelvis när det gäller beslutets form (43 §), innehåll (44 §) och motivering (45 §). Också lagen om elektronisk kommunikation kan tillämpas bland annat vid elektronisk signering av beslutshandlingar och elektronisk delgivning (4 kap.), om myndighetens system möjliggör det.

Ett positivt stödbeslut ska innehålla uppgift om stödets maximibelopp, stödets penningvärde inklusive mervärdesskatt, stöd villkoren samt grunderna för beviljande av stöd, för avbrytande och återkrav av stöd och för övervakning av användningen av stödet.

Med stöd av 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen vid behov också kunna ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska innehålla bland annat uppgift om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om stödinsatserna och efter behov också andra detaljer. Om stödet beviljas på grundval av markägarens samtycke ska det alltid krävas ett avtal. Närings-, trafik- och miljöcentralen får inte meddela ett positivt beslut innan markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Förfarandet är således identiskt med förutsättningen för att inrätta ett privat naturskyddsområde enligt 24 § i naturvårdslagen.

Enligt det föreslagna 5 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet utfärdas genom förordning av statsrådet. De stödspecifika, preciserande bestämmelserna kommer således att utfärdas på förordningsnivå.

6 j §. Avbrytande och återkrav av stöd. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om avbrytande och återkrav av stöd. Det är med tanke på ordnandet av stödinsatserna i praktiken och resursallokeringen motiverat att uppgifterna anförtros närings-, trafik- och miljöcentralen.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om grunderna för när närings-, trafik- och miljöcentralen ska avbryta genomförandet av stödinsatserna. Centralen ska fatta ett beslut om avbrytande där det bestäms att stöd som redan överlåtits eller stödbeloppet helt eller delvis återkrävs. Förutsättningarna för avbrytande är av två slag.

Enligt 1 punkten föreligger en grund för avbrytande i en situation där det är uppenbart att stödmottagaren har låtit bli att uppges eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om en sådan omständighet som väsentligt har kunnat inverka på erhållandet av stödet, stödbeloppet eller stödvillkoren eller att stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för i stödbeslutet eller stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stödvillkoren. Enligt den föreslagna 2 punkten är en grund för avbrytande att Europeiska unionens lagstiftning om det berörda stödet förutsätter detta.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen besluta att inte återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat det förfarande som anges i underpunkterna till 1 mom. 1 punkten och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats. Huruvida stödet återkrävs är då beroende av närings-, trafik- och miljöcentralens prövning.

6 k §. Ränta och dröjsmålsränta. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om ränta och dröjsmålsränta.

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen räknat från den dag då stödet beviljades inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast på den förfallodag som satts ut av stödmyndigheten, ska en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen betalas på beloppet.

6 l §. Begäran om omprövning och sökande av ändring i beslut som gäller stöd.

Enligt det föreslagna 1 mom. får omprövning begäras i närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt det föreslagna kapitlet på det sätt som anges i förvaltningslagen.

Med stöd av 2 mom. går det att söka ändring i ett beslut som gäller begäran om omprövning genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Avsikten är att med stöd av de föreslagna bemyndigandena samtidigt utfärda en förordning av statsrådet om stöd som beviljas för vård och iståndsättning av vårdbiotoper. Iståndsättning av vårdbiotoper ingår i programmet Helmi. Det är en del av programmet för statsminister Marins regering och avses främja skyddet av den biologiska mångfalden, vilket framgått redan tidigare. Ett utkast till förordning av statsrådet och motiveringspromemoria var ute på remiss samtidigt med propositionsutkastet.

De föreslagna lagbestämmelserna är allmänt hållna, vilket även medger olika former av stöd och olika stödinnehåll. De stödspecifika bestämmelser som behövs kommer att tas in i en statsrådsförordning som gäller den berörda stödformen.

9 Ikraftträdande

Lagen avses att träda i kraft den 1 september 2020.

10 Verkställighet och uppföljning

Miljöministeriet följer hur stödordningen fungerar. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ger akt på genomförandet av planerna och åtgärderna för att värna den biologiska mångfalden.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna bestämmelserna innehåller bemyndiganden att utfärda förordning, och därför måste propositionen granskas i ljuset av 80 § i grundlagen.

De grundläggande fri- och rättigheter som väsentligen anknyter till de föreslagna bestämmelserna är jämlikhet (GL 6 §), ansvar för miljön (GL 20 § 1 mom.) och rättsskydd (GL 21 §).

11.1 Krav som följer av 80 § i grundlagen

Genom propositionen inrättas en ny stödordning. Paragraferna kommer att utgöra de grundläggande bestämmelserna om ordningen, medan stödspecifika bestämmelser som preciserar lagen kommer att utfärdas genom förordning av statsrådet. Det stöd som avses i propositionen är beroende av prövning och kan beviljas endast inom ramen för anslag som tas in i statsbudgeten. Ingen har subjektiv rätt till stödet. I sådana situationer har grundlagsutskottet i fråga om stöd som beviljas för skogsbruk ansett (GrUU 46/2006 rd, s. 2–3) att det enligt 7 c § i lagen om statsbudgeten genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten. En ytterligare aspekt i bedömningen var att stöden var kopplade till EU: s lagstiftning om ekonomiskt stöd och krävde kommissionens godkännande.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordning kan emellertid genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter (RP 1/1998 rd, s. 132). När det gäller bestämmelser om bemyndigande i lag har det i grundlagsutskottets etablerade praxis ställts krav på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade (GrUU 25/2005 rd, s. 4, och GrUU 1/2004 rd, s. 2). Innehållet i bemyndigandet att utfärda förordning ska klart framgå av lagen och det ska också avgränsas tillräckligt tydligt.

I propositionen ingår bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning i 6, 6 a–6 c och 6 g–6 j §. Den föreslagna 6 a § innehåller grundläggande bestämmelser om stödet och ett bemyndigande för statsrådet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om innehållet i stödet. Stödet ska basera sig på anslag i statsbudgeten. Med stöd av bemyndigandet i den föreslagna 6 e § ska de närmare bestämmelserna gälla ansökan om stöd och innehållet i stödansökan. Bemyndigandet i 6 i §, som gäller beslut och avtal, ger statsrådet rätt att utfärda närmare bestämmelser om beslutets och avtalets innehåll. Med stöd av bemyndigandet i den föreslagna 6 c § kan det genom förordning utfärdas närmare bestämmelser som baserar sig på

EU:s regler om statligt stöd. I den föreslagna stödordningen ska EU:s regler om statligt stöd tillämpas stödspecifikt beroende på om det statliga stödet omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen eller gruppundantagsförordningen för jordbruket. Det är motiverat att i de stödspecifika förordningarna ange de väsentliga krav som ingår i den relevanta gruppundantagsförordningen. Det bemyndigande som ges i den föreslagna 6 g § och som gäller förutsättningarna för beviljande av stöd och stödbeloppet samt grunderna för bestämmande av stöd innebär att den stödspecifika förordningen kommer att innehålla de närmare bestämmelser som ska tillämpas på stödet.

Den behörighet som den som utfärdar förordning har med stöd av de föreslagna bemyndigandena är inte helt obegränsad. Statsrådets behörighet begränsas dels av bestämmelserna i lagförslaget, dels också av den EU-lagstiftning om statligt stöd som tillämpas på stödet. Grundlagsutskottet har i fråga om jordbruksstöden bedömt grundlagsenligheten för bemyndiganden att utfärda förordning (GrUU 46/2001 rd, s. 2/I, GrUU 47/2001 rd, s. 2–3, och GrUU 48/2001 rd, s. 3/II). I sitt utlåtande GrUU 46/2001 rd (s. 2/1) har grundlagsutskottet med avseende på 80 § 1 mom. i grundlagen bedömt betydelsen av det samlade regelverk bestående av Europeiska unionens rättsakter och nationella författningar som tillämpas på skötseln av stöduppgifter i fråga om landsbygdsnäringar i förhållande till bemyndigandena och statsrådets behörighet. Statsrådets behörighet begränsas inte bara av bestämmelserna i lagen om förfarandet vid skötseln av stöduppgifter i fråga om landsbygdsnäringar (förfarandelagen), utan också av EU-rättsakter och nationella lagar om olika typer av stöd och av exempelvis riksdagens beslut om användningsändamålet för de anslag för olika stödformer som ingår i statsbudgeten. Dessa författningar och beslut bildar det komplex som statsrådet med stöd av det föreslagna bemyndigandet har rätt att utfärda "närmare" bestämmelser om.

Grundlagsutskottets utlåtande GrUU 47/2001 rd (s. 2–3) innehåller också en bedömning med avseende på 80 § 1 mom. i grundlagen av bemyndigandena att utfärda förordning om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen samt av statsrådets behörighet att utfärda författningar på lägre nivå. I förslaget har en betydande del av bestämmelserna om stödssystemet föreslagits bli genomförda genom författningar på lägre nivå än lag. Grundlagsutskottet har bedömt att bemyndigandena inskränker sig till nationella stödformer som är förenliga med Europeiska gemenskapens (numera EU) lagstiftning, och därtill begränsas de av bestämmelserna i den föreslagna lagen och riksdagens beslut om anslagen i statsbudgeten, anslagens ändamål och andra budgetmotiveringar. Grundlagsutskottet konstaterar att statsrådet traditionellt har haft normgivningsbemyndigande när det gäller tillämpning av budgeten och även rätt att utfärda bestämmelser som kompletterar budgetens anslagsnormer. Avsikten med bestämmelserna i grundlagen om delegering av den lagstiftande makten och behörigheten att utfärda förordningar har inte varit att inskränka statsrådets normgivningsbehörighet (se RP 1/1998 rd, s. 132/I). Efter grundlagsreformen har lagen om statsbudgeten kompletterats med en allmän bestämmelse om statsrådets behörighet. Enligt 7 c § i den lagen får närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten utfärdas av statsrådet genom förordning. Med stöd av det ovan anförda är förslaget om att utfärdandet av närmare bestämmelser om stöd ska delegeras och ske genom förordning av statsrådet inte problematiskt med tanke på grundlagen, menar grundlagsutskottet. Utskottet ansåg det ändå lämpligt att det klarare framgår av själva bemyndigandebestämmelserna i vilka andra avseenden de förordningar som utfärdas med stöd av bemyndigandet avser att precisera regleringen (t.ex. "Närmare bestämmelser om ... utfärdas genom förordning av statsrådet"; se GrUU 39/2001 rd, s. 2–3). Grundlagsutskottet har i ett utlåtande (GrUU 48/2001 rd, s. 3–4) bedömt bland annat de bemyndiganden att utfärda förordning som föreslås i bestämmelserna om landsbygdsnäringar och renhushållning. Utskottet konstaterar bland annat att bemyndigandebestämmelserna är tillräckligt exakta i sammanhang med budgetbestämmelser och delvis också EU-relaterade bestämmelser om finansiering av

näringar. Grundlagsutskottet konstaterar att tolkningen av bemyndigandena och innehållet i bestämmelser som utfärdas med stöd av dem dessutom inskränks av 80 § 1 mom. i grundlagen.

På de grunder som anförts uppfyller bemyndigandena de grundlagsenliga kraven på exakthet och noggrann avgränsning och de ska således anses vara förenliga med kraven i 80 § i grundlagen.

11.2 Grundläggande fri- och rättigheter som anknyter till de föreslagna bestämmelserna

Jämlikhet

Jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § gäller i princip endast fysiska personer. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också i bedömningen av reglering som gäller juridiska personer, särskilt om regleringen indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Enligt den föreslagna stödordningen har fysiska personer, företag och andra sammanslutningar och offentliga samfund rätt till stöd. Däremot kommer storföretag med stöd av EU:s regler om statligt stöd inte att vara berättigade till stöd.

Enligt den föreslagna stödordningen kan närings-, trafik- och miljöcentralen fastställa en ansökningstid för stödet. Till centralens uppgifter ska också höra att informera om möjligheten att ansöka om stöd liksom också om ansökningsförfarandet och om omständigheter som hänförelse till beviljandet av stöd. Enligt förslaget kommer förutsättningarna för beviljande av stöd att vara desamma för alla sökande. Stödet ska beviljas enligt prövning och inom ramen för anslagen.

Den föreslagna regleringen syftar till att säkerställa att de som ansöker om stöd behandlas lika och att förfarandet för att stödja åtgärder som främjar den biologiska mångfalden är öppet för insyn. På grund av begränsade resurser ska stödet emellertid alltid beviljas efter prövning. Enligt en bedömning från dessa utgångspunkter uppfyller den föreslagna regleringen även kraven på jämlikhet, när urvalet baserar sig på de resurser som vid den aktuella tidpunkten finns till förfogande och på en prioritering med hänsyn till skyddet av den biologiska mångfalden. Även den information som myndigheterna ger om möjligheten att ansöka om stöd bidrar till att främja jämlikheten.

Ansvar för miljön

I 20 § i grundlagen finns bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheter som gäller miljön. Enligt dess 1 mom. bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska enligt 2 mom. verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

I 20 § i grundlagen föreskrivs det således om ansvar för miljön (1 mom.) och fastställs de grundlagsenliga skyldigheter som gäller det allmännas rätt till miljön (2 mom.). Grundlagens 20 § 2 mom. har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s 71/I, och GrUU 38/1998 rd, s. 2/I).

De grundläggande miljö rättigheternas rättsliga betydelse har förstärkts betydligt sedan grundlagen stiftades. I den juridiska litteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd och GrUU 38/1998 rd) har den tolkningen omfattats att det är fråga om en i normativt hänseende förpliktande bestämmelse om en grundläggande fri- och rättighet. De miljövärden som uttrycks i bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ska beaktas i all

lagstiftning och rättskipning som är miljömässigt viktig. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande (HFD 2002:86) konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljörättigheter styr tillämpningen och tolkningen av lagen.

Genom den föreslagna nya stödordningen för främjande åtgärder för den biologiska mångfalden (1 a kap.) vill man värna den biologiska mångfalden och därmed också genomföra 20 § i grundlagen. Stödordningens användningsområde kommer att vara beroende av de anslag som anvisats i statsbudgeten. Stödet inom den föreslagna stödordningen ska kunna bestå av varor och tjänster som upphandlas av närings-, trafik- och miljöcentralen. Genom centraliserad upphandling av varor och tjänster (vård och istandsättning) kan man uppnå samverkansfördelar bland annat genom att använda mindre miljöbelastande leveranssätt eller gemensamma leveranser.

Således kan propositionen anses vara förenlig med de grundläggande miljörättigheterna.

Rättsskydd och krav på god förvaltning

Utgångspunkten för rättsskyddet är att individen har rätt att på eget initiativ få sin sak behandlad av en behörig domstol eller någon annan myndighet (GL 21 §). Behandlingen ska också alltid ske på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål. Bestämmelsen har ett direkt samband med laglighetsprincipen, som förutsätter att lag noggrant iakttas i all offentlig verksamhet.

Om en förmån eller service väsentligt är beroende av myndighetens prövning och disponibla anslag kan det i allmänhet inte vara fråga om en så starkt etablerad eller med tanke på rättsskyddet så nödvändig rättighet att den skulle lyda under 21 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 39/2013 rd, s. 3/II, GrUU 32/2012 rd, s. 4, GrUU 63/2010 rd, s. 2, GrUU 16/2000 rd, s. 4, och GrUU 12/1997 rd, s. 1). Därför har lagförslaget inte bedömts med avseende på 21 § 1 mom. i grundlagen. Däremot har 21 § 2 mom. i grundlagen relevans. Där anges de viktigaste delområdena för rättvis rättegång och god förvaltning, däribland rätten att få motiverade beslut (GrUU 27/2012 rd, s. 2, GrUU 10/2012 rd, s. 5–6, GrUU 10/2011 rd, s. 2, GrUU 48/2006 rd, s. 5, GrUU 10/2006 rd, s. 3, GrUU 4/2004 rd, s. 8–9, GrUU 46/2002 rd, s. 8, och GrUU 12/2002 rd, s. 6) och rätten att söka ändring (GrUU 27/2013 rd, s. 4/II).

Enligt den föreslagna 6 i § ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta beslut om stödet. (Beslut ska också fattas i fråga om den underrättelse om återtagande av stödansökan som avses i 6 h §.) Bestämmelser om innehållet i ett positivt stödbeslut finns också i 6 i §. Bestämmelser om skyldigheten att motivera beslut finns i 45 § i förvaltningslagen. Till beslutet ska i enlighet med 7 kap. i förvaltningslagen (46 och 47 §) fogas behövliga anvisningar om hur man söker ändring.

Med stöd av den föreslagna 6 h § har den som ansöker om stöd rätt att återta sin stödansökan eller markägaren sitt samtycke om villkoren är uppfyllda. Förslaget innehåller också bestämmelser om force majeure och exceptionella omständigheter som hindrar stödsinsatsen. I dessa fall kan sökanden återta sin ansökan även senare.

Rättsmedlen är enligt förslaget (6 l §) primärt begäran om omprövning (1 mom.), som det föreskrivs om i förvaltningslagen. Med stöd av lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning få överklagas hos förvaltningsdomstolen genom besvär. I paragrafen föreslås informativa hänvisningar till både förvaltningslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

På de grunder som anförs ovan ska propositionen anses vara förenlig även med rättsskyddsaspekterna i grundlagen och med kraven på god förvaltning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

UOMMS

Lag

om ändring av naturvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i naturvårdslagen (1096/1996) 6 § 2 mom., sådant det lyder i lag 1587/2009, och
fogas till lagen ett nytt 1 a kap. som följer:

6 §

Förvaltningen av naturvården

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppgift att främja och övervaka naturvården och landskapsvården inom sina områden. Centralerna är dessutom stödmyndigheter enligt 1 a kap., och de styr, övervakar och främjar genomförandet och tillämpningen av stödet genom att rådgivning och vägledning.

1 a kap.

Stödinsatser för att skydda och värna den biologiska mångfalden

6 a §

Stöd

Behovsprövat stöd kan beviljas för åtgärder som främjar restaurering, istandsättning och vård av i denna lag avsedda arters livsmiljöer samt naturtyper, naturlandskap eller kulturlandskap. Stödet beviljas inom ramen för det maximibelopp som fastställts i statsbudgeten och består av varor och tjänster.

Närings-, trafik- och miljöcentralen får bevilja stöd efter ansökan och med markägarens samtycke.

Närmare bestämmelser om stödet och beviljande av stöd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 b §

Ordnande av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ordnar upphandlingen av stödet och överlåtelsen av stödet till stödmottagaren. Till centralens uppgifter hör att planera stödinsatser, förbereda upphandlingen av stödet, fatta upphandlingsbeslut och ingå upphandlingskontrakt, ordna upphandlingen och överlåtelsen av stödet på basis av stödbeslutet samt att sköta andra organiseringsuppgifter som krävs för stödinsatserna.

Bestämmelser om upphandling av varor och tjänster finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

6 c §

Tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning

Bestämmelser om stöd som beviljas företag eller andra sammanslutningar som bedriver ekonomisk verksamhet finns dessutom i Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd.

Närmare bestämmelser om beviljande, förutsättningar för beviljande, begränsning, utbetalning och användning av sådant stöd som är förenligt med Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd, om stödmottagarens skyldigheter och om stödvillkoren får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 d §

Stödmottagare

Stöd kan sökas eller samtycke till stöd ges av fysiska personer, företag eller andra sammanslutningar eller offentliga samfund.

Närmare bestämmelser om stödmottagare får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 e §

Ansökan om och samtycke till stöd

Stöd ska sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen eller samtycke till stöd ska ges av markägaren innan den åtgärd som får stöd inleds. Stöd kan inte sökas innan den tid har löpt ut under vilken ett stöd som beviljats för samma åtgärd ger effekter

Stödansökan ska innehålla uppgift om

- 1) sökanden,
- 2) det projekt eller den åtgärd som stödet söks för,
- 3) de stödberättigande kostnaderna eller beräkningsgrunderna för dem,
- 4) annan offentlig finansiering som erhållits för projektet eller åtgärden,
- 5) andra viktiga omständigheter som har betydelse för projektet eller åtgärden och för den nytta som projektet eller åtgärden har för de arter, försämrade naturtyper eller natur- eller kulturlandskap som avses i denna lag.

Om stöd beviljas med stöd av markägarens samtycke ska närings-, trafik- och miljöcentralen inhämta de uppgifter som nämns i 2 mom.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödansökan och samtycket får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 f §

Ansökningstid och information

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan fastställa en ansökningstid för stödet. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska informera om möjligheten att ansöka om stöd, om det förfarande som ska iaktas vid ansökan samt om förutsättningarna och villkoren för beviljande av stöd.

6 g §

Förutsättningar för beviljande av stöd

En förutsättning för beviljande av stöd är att stödet utifrån en helhetsbedömning främjar uppnåendet av målen för att skydda den biologiska mångfalden och att stödmottagaren inte har fått annan offentlig finansiering för samma åtgärd.

Stödet kan täcka kostnaderna helt eller delvis. Grunden för beräkningen av det stöd som beviljas är det försäljningspris inklusive mervärdesskatt till vilket närings-, trafik- och miljöcentralen upphandlar varan eller tjänsten.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av stöd och om stödbeloppet samt om grunderna för bestämmande av stöd får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 h §

Återtagande av stödansökan eller samtycke

Den som ansöker om stöd kan helt eller delvis återta ansökan och markägaren kan helt eller delvis återta sitt samtycke till att stöd beviljas fram till delfåendet av stödbeslutet. Sökanden ska utan dröjsmål skriftligen underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om återtagandet.

Med avvikelse från det som anges i 1 mom. kan ansökan dock återtas efter delfåendet av stödbeslutet, om det rör sig om force majeure eller något annat exceptionellt naturförhållande som hindrar stödsatsen. Återtagandet ska göras omedelbart efter det att stödmottagaren har fått kännedom om force majeure eller det exceptionella naturförhållandet.

6 i §

Beslut och avtal

Närings-, trafik- och miljöcentralen fattar ett skriftligt beslut om stödet. Beslut ska fattas även i ett ärende som avses i 6 h §.

Ett positivt stödbeslut ska innehålla uppgift om stödets maximibelopp, stödets penningvärde, stödvillkoren samt grunderna för beviljande av stöd, för avbrytande och återkrav av stöd och för övervakningen av användningen av stödet.

Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen ingå avtal med stödmottagaren om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet. Avtalet ska vid behov innehålla uppgift om avtalsparternas uppgifter och ansvar i fråga om stödsatserna och detaljerna för det praktiska genomförandet av stödsatsen, såsom uppgift om det förfarande som ska iakttas.

Om stödet beviljas på grundval av markägarens samtycke får närings-, trafik- och miljöcentralen inte meddela ett positivt beslut innan markägaren och centralen har ingått ett avtal om detaljerna för genomförandet av åtgärden och överlåtelsen av stödet.

Närmare bestämmelser om innehållet i stödbeslutet och avtalet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 j §

Avbrytande och återkrav av stöd

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut avbryta stödsatserna, om

1) det är uppenbart att

a) stödmottagaren har låtit bli att uppges eller har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om en sådan omständighet som väsentligt har kunnat inverka på erhållandet av stödet, stödbeloppet eller stödvillkoren,

b) stödmottagaren använder stödet för ett väsentligen annat ändamål än vad det har beviljats för,

c) stödmottagaren i övrigt väsentligen bryter mot stöd villkoren,
2) iakttagandet av de EU-regler för statligt stöd som tillämpas på det berörda stödet förutsätter det.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genom sitt beslut bestämma att stöd som redan överlåtit eller stödbeloppet helt eller delvis ska återkrävas. Centralen kan låta bli att återkräva stödet eller en del av det, om stödmottagaren har rättat sitt förfarande enligt underpunkterna till 1 mom. 1 punkten och uppnåendet av målen för stödet inte har äventyrats.

6 k §

Ränta och dröjsmålsränta

I det belopp som återkrävs ska närings-, trafik- och miljöcentralen räknat från den dag då stödet beviljades inkludera en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) ökad med tre procentenheter. Om det återkrävda beloppet inte betalas senast den förfallodag som centralen bestämt, ska det på det återkrävda beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen.

6 l §

Begäran om omprövning och sökande av ändring i beslut som gäller stöd

I fråga om närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt detta kapitel får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den x xx 20xx

Click or tap here to enter text.

..minister Förnamn Efternamn